

**ОЦІНКА ІНФОРМАЦІЙНО-ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ РЕСУРСІВ
ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОПЕРАТОРА ЗВ'ЯЗКУ**

**ОЦЕНКА ИНФОРМАЦИОННО-ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ РЕСУРСОВ
ИННОВАЦИОННОГО ПОТЕНЦИАЛА ОПЕРАТОРА СВЯЗИ**

**ESTIMATION OF INFORMATIVE-INTELLECTUAL RESOURCES OF
TELECOMMUNICATION OPERATOR'S INNOVATIVE POTENTIAL**

Анотація. У статті розглядаються питання щодо сутності інформаційно-інтелектуальних ресурсів, аналізується їхній стан та перспективи розвитку в Україні. Визначається підхід до оцінки процесу формування та реалізації інформаційно-інтелектуальної ресурсної складової інноваційного потенціалу оператора зв'язку.

Аннотация. В статье рассматриваются вопросы сущности информационно-интеллектуальных ресурсов, анализируется их состояние и перспективы развития в Украине. Определяется подход к оценке процесса формирования и реализации информационно-интеллектуальной составляющей инновационного потенциала оператора связи.

Summary. The essence of informative-intellectual resources is examined in the article, their current stage and prospects of development in Ukraine. An approach to estimation of establishment and implementation of informative-intellectual resource component of telecommunication operator's innovative potential is defined.

Глобалізація світогосподарського життя, системна трансформація суспільства та ускладнення механізмів функціонування вітчизняної економіки породжують нову якість економічного зростання та потребують концептуального усвідомлення інноваційного розвитку на основі використання вітчизняного інноваційного потенціалу (ІП) як на макро-, так і мікрорівнях. Сучасні виробничі системи формуються під впливом підвищення інтелектуального потенціалу (інтелектуалізації) населення в епоху інформатизації. Ключову роль у цьому процесі відіграють господарюючі суб'єкти високотехнологічної наукоємної телекомунікаційної галузі країни. Головним завданням сучасних телекомунікаційних компаній є взаємоув'язування інформатизації та інтелектуалізації, яке вирішує, поряд з людськими ресурсами, така компонента ІП, як інформаційно-інтелектуальний ресурс. Такі його активні форми, як бази знань, моделі алгоритмів, програми, проекти тощо, подібно ферменту переводять матеріальні фактори з латентного стану в активний. Даний вид ресурсу є практично невичерпним. Як інноваційний за визначенням, він вимагає пильної уваги з боку менеджменту компанії. Сьогодні актуальності набуває проблема розробки наукових підходів до оцінки інформаційно-інтелектуальної ресурсної складової ІП оператора зв'язку з метою його ефективної реалізації.

Аналіз літературних джерел показав, що зарубіжні й вітчизняні дослідники використовують різноманітні методологічні підходи до оцінки ІП та його складових [1-5]. У таких методиках часто не враховано різниці між поняттями „потенціал” і „капітал”, які з теоретичної точки зору мають суттєві відмінності. Так, „капітал” означає засіб досягнення мети, а „потенціал – можливість її досягнення, які не обов'язково можуть бути реалізовані. Тобто ресурсні складові ІП ще не гарантують отримання додаткової вартості, яка створюється при здійсненні руху капіталу в інноваційній діяльності підприємств. Базова ж функція капіталу – створення нової вартості – реалізується як результат використання ІП. Проте в літературі у методиках оцінки складових ІП, процес його формування не відокремлюється від процесу реалізації.

Мета статті – розробити підхід до оцінки процесу формування та реалізації інформаційно-інтелектуальної ресурсної складової ІП оператора зв'язку, визначити відповідні показники оцінки.

Із розвитком суспільства й активізацією використання знань запаси інформаційно-інтелектуального ресурсу не зменшуються, а навпаки, зростають, тобто в міру використання такий ресурс не зникає, а зберігається і збільшується. Проте сам по собі інформаційний ресурс не є самостійним, має лише потенційне значення, і тільки об'єднуючись з іншими ресурсами – знаннями, досвідом, працею, кваліфікацією, технологією, енергією, організаційними системами тощо, він

перетворюється в інформаційно-інтелектуальну рухому силу ІІ, утворюючи замкнений цикл перетворення інформації у знання.

Розглядаючи окремо поняття інформації, зазначимо, що у науковій літературі такий термін визначається, як: філософська категорія, що розглядається поряд з такими, як: простір, час, матерія; відомості, що містяться у даному повідомленні і розглядаються як об'єкт передавання, зберігання та оброблення; відображення у свідомості людей об'єктивних причинно-наслідкових зв'язків в оточуючому нас реальному світі; знання, передані будь-ким або, придбані шляхом власного дослідження чи вивчення тощо [6, 7]. У загальному розумінні інформація – це ідеальне повідомлення, що зменшує або повністю виключає невизначеність під час вибору однієї з можливих альтернатив. За сучасних умов інформація перестала бути окремим, поодиноким явищем і набула якісно нового змісту складного системного утворення, що впливає на всі компоненти ІІ виробництва. Зміст феномену інформації складає єдність двох відносно самостійних аспектів: 1) комунікаційного, пов'язаного з процедурою передавання повідомлення, трансляції відомостей (дослідження комунікацій, комунікаційних технологій, інформаційних мереж тощо); 2) змістовного, пов'язаного з передаванням продуктів інтелектуальної діяльності та їх засвоєнням, спрямованим на зростання обізнаності або зниження невизначеності одержувачів. У сучасній літературі сформувався два підходи до визначення сутності інформації [7]: 1) атрибутивний, за якого інформація кваліфікується як невід'ємна ознака будь-якого матеріального об'єкта та оцінюється як міра впорядкованості структур та взаємодії; 2) функціональний, прихильники якого пов'язують інформацію з функціонуванням та розвитком систем, що самоорганізуються. Отож, сучасні технології збирання, накопичення, зберігання та передавання інформації є лише моментом загального інформаційного процесу, який залишається незавершеним, якщо отриманий інтелектуальний продукт не буде засвоєний споживачем. Комунікаційна сутність інформації та змістова в частині передавання продуктів інтелектуальної діяльності розкривається у системах інформаційного забезпечення, які є інфраструктурною складовою ІІ оператора зв'язку. Змістовний аспект інформації в частині засвоєння реалізується у процесі споживання інформації. Споживання інформації тотожне формуванню нового знання (результат пізнавальної діяльності людини, об'єктивованій знаковими засобами мови; знання мають інформаційну природу та характеризуються ознаками структурованості, латентності, продуктивності). Саме у процесі споживання інформації, інформаційний ресурс, об'єднуючись з інтелектуальним продуктом (представлена на матеріальних носіях інформація, що містить нове знання, яке є результатом інтелектуальної праці), перетворюється в єдиний взаємопов'язаний інформаційно-інтелектуальний ресурс ІІ, що виступає безпосередньо продуктивною силою, стратегічним ресурсом, імпульсом приведення в дію інноваційних виробничих систем. Будучи новітніми факторами виробництва, інформація та знання мають такі специфічні ознаки [7]:

- не споживаються (у традиційному розумінні) у виробничому процесі і можуть використовуватись у необмеженій кількості виробничих процесів;
- не є рідкісними (у класичному розумінні), оскільки споживання знань та інформації призводить до їхнього нарощування, самозростання;
- процес їхньої передачі заснований на суб'єктивних взаємодіях і не можливий без спільних зусиль виробника і споживача;
- їхня цінність значною мірою є суб'єктивною і зумовлюється необхідністю та важливістю знань для споживача, що ставить під сумнів можливість використання традиційних ринкових індикаторів;
- їхньою характерною рисою є вибірковість, оскільки потенційно інформація може бути доступною широкому колу людей, але реально не засвоєна ними внаслідок відсутності комплексу якостей, що характеризують сучасну особистість;
- їхнє створення є суто індивідуальним процесом, відтак вони є унікальними, оскільки, незважаючи на можливості тиражування, ідея продовжує залишатися однією і тією самою, до неї не можна застосувати поняття множини;
- до них не придатні традиційні вартісні оцінки, оскільки витрати на поширення і тиражування інформації можуть бути незначними, водночас цінність закладених у носіях інформації знань – надзвичайно високою внаслідок їх унікальності та невідтворюваності;
- для них характерні просторова необмеженість, багатоманітність форм втілення, взаємопереплетення та взаємовплив.

Водночас потрібно зазначити, що інформація та знання є взаємопов'язаними, але не тотожними поняттями. Інформація виступає як процес трансляції інтелектуального продукту, наслідком якого є

нарощування знання. Відтак, аналізуючи інформацію та знання як нову продуктивну силу, слід вести мову не просто про сукупність відомостей, даних, а про нові можливості, що втілені у людині, яка володіє інформацією, засвоїла її, примноживши таким чином свої знання.

Перетворення інформації на знання є результатом інтелектуальної діяльності людини, творчої її частини. Саме творча праця спрямована на створення і впровадження інновацій, а її результатом є як інтелектуальний розвиток особистості, так і новий інтелектуальний продукт. До результатів творчої інтелектуальної діяльності людини, до яких здійснюється правова охорона, належать об'єкти інтелектуальної власності (ІВ). Матеріально-речовинну основу ІВ складає інтелектуальний продукт як результат творчих зусиль його творців, що виступає у різних формах: наукові відкриття і винаходи; результати науково-дослідних і дослідно-конструкторських розробок (НДДКР), технологічних і проектних робіт; зразки нової продукції, нової техніки і матеріалів, отриманих у процесі НДДКР, а також оригінальні науково-виробничі послуги; оригінальні консалтингові послуги наукового, технічного, економічного, управлінського характеру, включаючи сферу маркетингу; нові технології, патенти на корисні моделі і промислові зразки тощо. Отже, ІВ – поняття, застосовуване для позначення прав на результати інтелектуальної діяльності людини в області літератури, мистецтва, науки, техніки й інших областях творчості; засоби індивідуалізації учасників цивільного обігу товарів і послуг; комерційна таємниця; захист від несумлінної конкуренції. У світовій практиці перелік об'єктів ІВ за оцінками фахівців сьогодні рахує близько 200 найменувань, кожний з яких має відповідні характеристики [8]. У цілому сутність і призначення правового регулювання ІВ полягає в охороні та стимулюванні творчої діяльності, у процесі якої створюється нова інтелектуальна продукція – нововведення, створення і використання яких перетворилося у вирішальний фактор розвитку економіки.

Загальновідомо, що лідером сучасного світу є країна, яка одночасно є й лідером в економіці знань. Але нестабільність умов винахідницької та раціоналізаторської діяльності в Україні, причиною яких є погіршення матеріально-технічних і фінансових умов інноваційної сфери, зумовила зменшення кількості винахідників, авторів промислових зразків і раціоналізаторів майже втричі, а кількість підприємств, що беруть участь у створенні та використанні об'єктів промислової власності, – вдвічі [9]. Вкрай незначними є операції щодо укладання договорів на передачу прав стосовно таких об'єктів. У 2008 р. зареєстровано лише 372 договори (185 – про передачу прав і 182 – ліцензійні договори на використання об'єктів промислової власності), причому переважна частина з них торкалась знаків для товарів і послуг (233). Характерно, що у 2000 р. 42,8 % всіх ліцензійних договорів на використання знаків для товарів і послуг торкалися лікєро-горілчаних та ще 7,5 % – тютюнових виробів, проте не було жодного договору у таких сферах, як сільське господарство, медицина, електроніка, засоби зв'язку. У структурі охорони ІВ недорозвиненими залишаються елементи, що забезпечують комерціалізацію запатентованих нововведень. За несприятливого клімату для іноземного інвестування це зумовлює низький показник високотехнологічного експорту на душу населення, за яким Україна майже вдєсятеро відстає від його середньосвітового значення. А на роялті й ліцензійні послуги у 2008 р. припадало лише 0,04 % українського експорту послуг та 1,27 % їхнього імпорту. Серед головних причин недостатнього рівня ефективності охорони ІВ українських фізичних і юридичних осіб за кордоном фахівцями найчастіше називаються такі: відсутність у держави коштів на патентування і здійснення реєстраційних процедур за кордоном; низький рівень правової культури в країні; відсутність належних знань та інформації про порядок захисту ІВ за межами України; законодавча неврегульованість в Україні питань трансферу технологій, у т.ч. у випадках виїзду українських фахівців на роботу за кордон. Вирішення зазначених проблем потребує поживавлення процесу інвестування в інтелектуальну сферу економіки і формування інформаційної індустрії та її сервісу; застосування механізмів стимулювання щодо впровадження і споживання інтелектуальних продуктів; розробки методики адекватної ринкової оцінки продуктів ІВ; розвитку ринку інформаційно-інтелектуальних продуктів і послуг, створення пільгових податкових умов для інноваційних підприємств, що дозволить створювати конкурентоспроможну продукцію та сприятиме зростанню конкурентоспроможності національного виробництва.

Сьогодні проблема формування і використання виключних прав ІВ є проблемою макроекономіки. Світові супердержави для забезпечення передових позицій на світових ринках застосовують різноманітні стратегії патентної боротьби. Правильно розроблена патентна стратегія дозволяє підприємствам: зайняти сприятливі ринкові позиції, використовуючи сучасні технології у виробництві продукції, активізуючи НДДКР, підвищуючи ефективність маркетингових заходів й дозволяючи передбачити комерційні та технологічні зміни; підвищувати віддачу капіталовкладень у НДДКР й забезпечувати безперервність інноваційного процесу; підвищувати конкурентоспроможність

підприємств шляхом обхідних маневрів, використання ринкових можливостей і скорочення загроз, що виходять від конкурентів; отримувати додаткові доходи шляхом ліцензійних операцій; використовувати ІВ у ролі валюти при злитті, придбанні підприємств та спільному підприємстві; удосконалювати фінансову діяльність, виявляючи нематеріальні активи (НМА) для отримання нових доходів, скорочення витрат і підтримки на належному рівні загальнокорпоративних вартісних оцінок.

Отже, інформаційно-інтелектуальні ресурси є ключовими ресурсами сучасної економіки, що забезпечують конкурентоспроможність, добробут підприємства, вирішують широке коло його стратегічних та економічних завдань. Тому на шляху інноваційного розвитку національним телекомунікаційним операторам варто активно капіталізувати такі активи, ретельно досліджувати процес формування, оцінювати можливості до ефективної реалізації.

Для досягнення цієї мети автором запропоновано оцінювати рівень формування інформаційно-інтелектуальної складової ІІ оператора зв'язку за такими напрямками, як: результативність створення та впровадження НДДКР; результативність створення та впровадження інтелектуальних активів (ІА) (НМА в частині вартості об'єктів права ІВ). Такий підхід не суперечить алгоритму управлінських функцій щодо ІВ та відповідає першим трьом його етапам за П. Крайневим [8, с.77]: 1) інформаційна сфера (на цьому етапі у ході досліджень і розробок інформація перетворюється на знання); 2) набуття прав (оформлення заявки – перевірка умов охороноздатності – отримання охоронного документа); 3) оцінка прав (вартісна оцінка прав для подальшої комерціалізації). Останній 4-й етап алгоритму: введення до господарського обігу (комерціалізація прав шляхом використання у власному виробництві, укладання договорів про передачу прав власності чи на ліцензійній основі) здійснюється у процесі реалізації досліджуваних ресурсів, для оцінки якого вирішуються завдання оцінки інтенсивності використання ІА, ефективності використання ІА та результативності їх комерціалізації.

Аналіз спеціалізованих джерел [1-5, 10-12] свідчить про відсутність комплексного погляду на проблему оцінки інформаційно-інтелектуальних ресурсів, найчастіше оцінюються лише окремі їх сторони. Узагальнюючи викладене та висловлюючи власне бачення досліджуваної проблеми, для оцінки загального процесу формування і реалізації інформаційно-інтелектуальної складової ІІ оператора зв'язку, розроблено таку систему кількісно-вартісних показників (табл. 1):

Таблиця 1 – Кількісно-вартісні показники оцінки процесу формування й реалізації інформаційно-інтелектуальної складової ІІ оператора зв'язку

Завдання оцінки	Показники оцінки та їхня характеристика
1	2
<i>Аналіз процесу формування інформаційно-інтелектуальних ресурсів</i>	
Результативність створення та впровадження НДДКР	1. Наявність НДДКР: – динаміка кількості зареєстрованих компанією відкриттів, патентів на об'єкти ІВ (у т.ч. у сфері інфокомунікаційних технологій), авторських свідоцтв з галузі; – динаміка кількості не введених до господарського обігу об'єктів права ІВ, створених за рахунок НДДКР
	2. Структура НДДКР: – частка відповідних НДДКР, що перевершують світовий рівень у загальних НДДКР; – частка НДДКР щодо інфокомунікаційних технологій у загальних НДДКР компанії; – частка НДДКР на наукоємні послуги зв'язку; – частка НДДКР щодо не введених у господарський обіг потенційних об'єктів права ІВ, у загальних НДДКР компанії. – частки витрат на науково-дослідні розробки (НДР) (дослідно-конструкторські розробки); – частки витрат на фундаментальні НДР у загальній сумі витрат на НДДКР відповідно по нормативу і фактично; – співвідношення продуктових і технологічних НДДКР; – співвідношення НДДКР, орієнтованих на отримання коротко-, середньо- і довгострокових результатів

Таблиця 1 (закінчення)

1	2
	3. Середня тривалість розробки 1-го нововведення (винаходу, технічного рішення, ідеї), завершеного у певний період: відношення загальної кількості створених у результаті власних НДДКР нововведень за певний період до часу, витраченого на створення нововведення
	4. Співвідношення числа впроваджених і загального числа розроблених нововведень: відношення середньої тривалості освоєння 1-го нововведення до часу, витраченого на впровадження нововведення (винаходу, технічного рішення, ідеї)
Результативність створення та впровадження ІА	1. Наявність НМА (динаміка кількості видів НМА, прийнятих на баланс компанії)
	2. Структура НМА: – частка НМА (у т.ч. ІА) у загальній вартості необоротних активів; – частка ІА у загальній вартості НМА; – частка створених власними силами ІА у загальній вартості НМА компанії, галузі; – частка ІА у капітальних інвестиціях компанії
	3. Стан та рух ІА: придатність, знос, заміна, введення, відновлення (у т.ч. за рахунок амортизаційних відрахувань), вибуття, ліквідація, розширення
<i>Аналіз процесу реалізації інформаційно-інтелектуальних ресурсів</i>	
Інтенсивність використання ІА	1. Динаміка доходів (прибутку) від використання ІА; їхня частка у доходах (прибутках) від нововведень компанії, галузі
Ефективність використання ІА	1. Віддача ІА – відношення доходів від їх використання до вартості
	2. Озброєність праці ІА – відношення вартості ІА до чисельності персоналу
	3. Рентабельність ІА – відношення прибутку від використання ІА до їхньої вартості
	4. Продуктивність праці від використання ІА як добуток показників віддачі та озброєності праці
	5. Приріст доходу за рахунок зміни вартості ІА ($\Delta D_{\Phi IA}$) та їх віддачі (ΔD_{KIA}): $\Delta D_{\Phi IA} = \Delta \Phi_{IA} \cdot K_{IA}^0$; $\Delta D_{KIA} = \Delta K_{IA} \cdot \Phi_{IA}^1$, де $\Delta \Phi_{IA}$, ΔK_{IA} – приріст вартості і віддачі ІА у базовому ⁰ та звітному ¹ періодах
	6. Частка впливу зміни вартості ІА ($d_{\Phi IA}$) та їх віддачі (d_{KIA}) на доходи: $d_{\Phi IA} = \Delta D_{\Phi IA} / (D^1 - D^0)$; $d_{KIA} = \Delta D_{KIA} / (D^1 - D^0)$
	7. Сума відносної економії (перевитрати) коштів у ІА ($E_{k\text{відн}}(\Phi_{IA})$): $E_{k\text{відн}}(\Phi_{IA}) = (h_{IA}^1 - h_{IA}^0) D^1$, де h – ємність ІА
Результативність комерціалізації ІА:	
– інтенсивність комерціалізації ІА;	1. Частка прибутку від комерціалізації ІА у прибутку від нововведень компанії, галузі
– ефективність комерціалізації ІА;	2. Відношення прибутку від комерціалізації ІА до витрат на їхнє створення (придбання)
– окупність комерціалізації ІА;	3. Відношення прибутку від комерціалізації ІА до капітальних інвестицій у їх створення (придбання)
– інтенсивність трансакцій з ІА.	4. Частка засновницького капіталу, збільшеного за рахунок внесення ІА в обмін на корпоративні права, у статутному капіталі інших компаній

На сучасному етапі НТП не викликає сумніву твердження про залежність інноваційного розвитку високотехнологічної телекомунікаційної галузі від рівня формування і реалізації об'єктів інформаційно-інтелектуальних ресурсів. Однак сьогодні новітні телекомунікаційні технології галузі ще не стали повноправними учасниками господарського обігу українських операторів, облік їхньої вартості не ведеться, тобто не здійснюється відтворення ІА. Вчені, фахівці галузі починають розуміти сутність ІВ, але варто значно ширше розглядати можливості її використання. Так, процес формування і реалізації інформаційно-інтелектуальних ресурсів одного з лідерів національного телекомунікаційного ринку не відповідає сучасним потребам економіки знань, оскільки: частка ІА у

загальній вартості необоротних активів ледве сягає 3-5 %; оператор зв'язку майже не займається створенням об'єктів права промислової власності, у той час, як саме вони є підґрунтям конкурентоспроможних послуг; спостерігається низький рівень віддачі таких активів [7]. Така ситуація вимагає створення ефективної системи управління інформаційно-інтелектуальними ресурсами, своєчасного впровадження, освоєння, ефективного використання та комерціалізації, що обумовить зростання ІІ та реалізацію інноваційної стратегії розвитку компанії.

Таким чином, можна дійти наступних висновків. Сучасний розвиток господарюючих суб'єктів є невіддільним від проблеми якісного формування й ефективного використання інноваційних за визначенням інформаційно-інтелектуальних ресурсів, від яких безпосередньо залежить ефективна реалізація ІІ підприємства і країни в цілому. В першу чергу це стосується компаній високотехнологічної наукоємної галузі зв'язку, процес формування і реалізації інформаційно-інтелектуальних ресурсів якої, знаходиться сьогодні на неналежному рівні та потребує визначення адекватних механізмів оцінки. Результати оцінки інформаційно-інтелектуальної складової ІІ, отримані шляхом застосування запропонованих показників, дозволять отримати цілісне уявлення про загальний процес її формування та реалізації, підняти його на рівень, здатний забезпечити інноваційний розвиток оператора зв'язку.

Література

1. Кокурин Д.И. Инновационная деятельность / Д.И. Кокурин. – М.: Экзамен, 2001. – 575 с.
2. Основы инновационного менеджмента. Теория и практика: [учебник] / [Л.С.Барютин и др.]; [под ред. А.К. Казанцева, Л.Э. Миндели]; – [2-е изд. перераб. и доп.]. – М.: ЗАО Издательство «Экономика», 2004. – 518 с.
3. Ересько І.Г. Оцінка інноваційного потенціалу України / І.Г. Ересько // Економіка та держава. – 2006. – № 4. – С. 34-38.
4. Гриньова М.А. Оцінка стану інноваційного потенціалу підприємства / М.А. Гриньова // Научно-технический сборник Харьковского национального экономического университета: сб. научн. труд. – Харьков, 2008. – № 80. – С. 45-49.
5. Грицуленко С.І. Інтелектуальний потенціал в інноваційній моделі розвитку оператора зв'язку: дис. ...канд. екон. наук: 08.00.04 / С.І. Грицуленко. – Одеса, 2008. – 228 с.
6. Стеклов В.К. Нові інформаційні технології: Транспортні мережі телекомунікацій / В.К. Стеклов, Л.Н. Беркман. – К.: Техніка, 2004. – 488 с.
7. Базилевич В.Д. Інтелектуальна власність / В.Д. Базилевич: [підручник]; – [2-ге вид., стер.]. – К.: Знання, 2008. – 431 с.
8. Крайнев П.П. Інтелектуальна економіка: управління промисловою власністю: монографія / Крайнев П.П. – К.: Вид. дім „Ін Юре”, 2004. – 448 с.
9. Річний звіт держдепартаменту інтелектуальної власності України. – К., 2007. – Режим доступу: <http://www.sdip.gov.ua/rus/about/statistic/zvit08>.
10. Бутнік-Сіверський О.Б. Економіка інтелектуальної власності / Бутнік-Сіверський О.Б. – К.: Ін-т інтел. власн. і права, 2004. – 296 с.
11. Козырев А. Оценка интеллектуальной собственности и нематериальных активов / Козырев А. – М.: ЦЭМИ РАН, 2002. – 54 с.
12. Бутник-Сиверский А.Б. Теоретические принципы интеллектуальной инновационной деятельности на предприятии / А.Б. Бутник-Сиверский // Экономика Украины. – 2004. – № 12. – С. 31-37.